

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese la fiacare dóne septemani odata, Sambat'a. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 fior., pe siése luni 2 fior. 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei), si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor respunde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele e. r. si pela DD. corespondinti, si la tóte librariile.

Protocolulu.

Conferintiiloru invetiatoresci tienute in Sangeorgiu in 1. Augustu 1864 sub presi-diulu reveréndismului domnu vicariu si in-spectoru districtuale **Gregoriu Moisilu.**

(Capetu.)

- g) In urma cultivarea animei, educatiunea religiose-morale, cultivarea sentiului adevératu patriotecu e tienta cea mai nalta a na-carei instructiuni, care la propunerea limbistica potu afla, ba si trebue se afle cea mai mare considerare. Acésta tinta nu se ajunge deca invetiatoriulu se folo-sesce la scrisulu frumosu, la dictatu de nescari constructiuni morali; adéveratu cultivatore de a-nima si nationala se face propunerea limbisteca numai alipinduse de unu legendariu, care aduce cele salutarie si pline de vietia in forma fru-mósa. In urma 'si esprima parerea de reu ca noi Romanii din intregu imperiulu austriacu pana acuma nu posedemu unu légindariu, care se co-responda acestoru cerintie.

Disertatiunea se primesce cu aplausu.

Dupa acea d. Petri mai face unele observatiuni aratandu cu exemple cumu trebue propuse Gramateca in scólele populari avendu de basa totu de un'a légindariulu despre care e vorba, si con-siderandu de odata si gradulu priciperei, la care au devenitu pruncii carora are a propune.

Presidiulu propune se se iee in pertractare pun-tulu urmatoriu din programa care suna:

V. Cumu se potu cresce scolarii spre harnicie?
(Activitate de sene).

Invetiatoriulu comunale Mihailu Mala'u disertesa asupra acestui punctu. In disertatiune a aratatu

- a) necesitatea dea cresce pruncii spre activitate
b) spre ajungerea acestui scopu trebue invetiato-riulu se scie impartii ocupatiuni amesurate tutu-roru copiiloru in scóla, si mai cu séma se im-

parta teme scripturistece unui despartimentu, pana se ocupa cu instructiunea celuiilaltu.

- c) Se scie invetiatoriulu ocupa pe prunci in orele prescise pentru economia in gradina de pomaritu dedandui la curatire, plivire si oltuire, la semanarea si resedirea atotu feliulu de legume.
d) Intre óre e bine se lese invetiatoriulu prunci-loru cateva minute de recreare spre reinoirea poteriloru ustenite.
e) Afara de órele propunerei se ocupe invetiato-riulu pre invetiacei sei cu lectiuni de memori-satu, teme de calculare, cu scrierea dictatelor si a temeloru scripturistece in curatu etc.
f) Invetiatoriulu póte impreună activitatea scolari-loru cu crescerea dandu, celoru resfatiati spre pedépsa unele d. e. decopiere a unei bucati de cititu etc.
g) Ocupatiunile se fie totu-de-un'a atatu in scola, catu si cele de pre acasa amasurate si nece candu pré multe. — Prein atari masuri va preface ocupatiunea prunciloru in datina si astu-feliu 'si va ajunge scopulu. Nu e de a se uita ca mai usioru via deveni invetiatoriulu la meta deca va scí impreuna activitatea cu invetiamentulu cu crescerea in casa parintiésca si totu impre-giurulu pruncului.

La punctulu susu numitu mai observa d-lu Rota-riu, ca unu midilocu de a inaintá activitatea prunciloru este si emularea.

Dreptu acea e bine ca invetiatoriulu in gradiná de pomaritu se dee fia-carui pruncu cate unu straturelu, unde se resedesca elu pomi; sei ude, sci curatiesca etc. Afara de acea se midilocesca si la parinti ca se le dee cate o bucata de locu in gradina, unde se 'si faca o gradinutia, in care érasí se si sémene si cultive totu feliulu de pomi. —

D. Nascu spriginesce pre d-lu Rotariu si arata mai pre largu modulu cumu a practisatu densulu cu copii ca invetiatoriu comunale, cumu si progresulu celu mare

ce au facutu pentru prunci in crescerea si cultivarea pomiloru, pe calea aratata. —

Invetiatoriulu Rosiu cugeta ca emularea saru putea escita incatva danduse prunciloru ce absolve cate unu pomu din cei cultivati de densulu se silu resedescu in gradina sa, care va fi odata o oducere a mente a tempului in care a cercatu scola.

Petri: reflecta, ca conferintia se abate dela tema, luandu in consideratiune numai ramulu de economia, candu acea suna despre activitate in tote ramurile.

La celea dise pana aici despre crescerea spre activitate adauge urmatoarele midloce, care trebuie se le observeze invetiatoriu de voliesce se-si ajunga scopulu:

- invetiamentulu se fie interesantu, adeca se faca pre pruncu se sentia ca are lipsa de acea ce i se propune.
- se fie catu se pote de practiculu, pentru-ca astufeliu se va convinge prunculu mai usioru despre necesitatea obiectului propusu, ér' din partesi invetiatoriu se-si arete insusi interesulu seu dandu prunciloru se cunosca, ca insusi e patransu despre lips'a obiectului, carelu propuneloru.
- se stirnesca emulatiune intre copii in totu tempulu.
- invetiatur'a se fia placuta, adeca se sa aduca pruncii la activitate nu prin fórtia, ci prin midloce interesatorie. In totu casulu in sa se-feresca invetiatoriu se nu degeneresca propunerea in jocaria.
- se fie amasurata poteriloru intelectuali, neci pré grea, nici pre usiora.
- se-se observe catu se pote mai tare forma desvoltatore. Cea mai mare gresiela ce trebuie evitata este neglogerea de a spune se arete motivele, d. e.: pentru ce trebuie acésta facutu asiá si nu altu cumu?
- de interesu e si tonulu propunerei, care trebuie se fie patrundietoriu, ér' se nu arete mai multu o dormitare s'au se dee cauza la neatentiune.
- invetiatoriu fia insusi activu se escite si redice curagiulu invetiaceiloru. Acésta o va face intre altele si prin acea, déca din tempu in tempu va tienea cu pruncii o revista preste celea invetiate, aratandule ce pote omulu, déca vrea. —

D. N a s c u. Scólele nostre stau din prunci si fetitie. deci candu ne ingrigimu de o parte se nu negligemu cealalta. Pentru acea obserba ca invetiatoriu

in catu-i este cu potintia se deprinda si invetie fetitiile a-si face stratouri, a-si semaná legume si flori, caci trebuie se marturisesca ca femeile romane in genere in gradinele loru au ciumafai in locu de legume.

Se primesce.

Se trece cu acesta la puntulu alu 6-le din programa „Mechanismulu in calculatiune.“

Despre acesta desérteza d. Anca si arata:

- Ca computulu de si e unu midloce de a ageri mintea eleviloru, totusi se propune intr'unu modu necorespondietoriu degenerendu intrunu mecanismu omoritoriu de spiritu, asiá cat i d. e. esem. pruncii nu sciú pentru ce au de adauge, subtrage, inmultu, impartu etc.

- Dupa dictatu scriu pruncii d. e. o suta, o mie etc. dara candu li se dictéza se scrie 10 dioceri etc. vinu in cea mai mare perplexitate.

- Totu acesta o arata pe tabla cu nenumerate exemple din care insiramu aici pentru scurtarea numai unulu séu doua asiá: Elevii dicu $3 \times 4 = 12$ si de $4 \times 3 = 12$ si déca se intreba dupa triplulu din 4, séu dupa a 3-a parte din 12 atunci raspunde tacundu. Acésta nu sta in »armalantiu« si apoi una intuitiune ca acésta nu sa aratatu nece o data din partea invetiatoriu pe tabla. d. e.:

III	3	III	4
III	3	III	4
III	3	III	4
III	3	12	12
12		12	

- Mai incolo invetia pruncii calculatiunea numai pentru scola si nu pentru vietia. — Numai déca sta invetiatoriu la tabla, le spune prunciloru ce se faca, atunci mai merge veva.

- Pe lenga acea se maltrateza pruncii cu numeri mai mari de cumu vinu in vietia de tote dilele, cu nesce exemple scósa chiaru din Algebra pentru a secura laude la esamenu.

- Adauge mai incolo si acea ca multi invetiatori dicu impartiesce numerulu 396 cu 4 s'au din contra fara alu îmbracă intr'unu vestmentu óre-care din vietia comuna,

- Si in fine ca elevii lucra mechnicesce dupa regulele invetiate de rostu fora a sci ca pentru ce facu acea.

- Caus'a acestui reu se afla intru acea, ca cei mai multi invetiatori nu posedu metodica calculatiunei si cartea cu temele de calculatiune prescise pentru scólele dia imperiulu austriacu si remanu prelenga datin'a cea vechia. — Medicin'a acestui reu este procurarea acelor carti, zelulu si activitateca invetiatoriu, acaru chiamare e prea frumósa. —

D. Petri recomanda invetiatoriloru recetirea regulorului propuse si invetiate in cerculu pedagogicu, si mai cu séma observarea rationabilitatii in darea temelor, arata cu esemplu calea pre care trebuie se proceda invetiatoriulu, ca se-si ajunga scopulu. —

In urma recomanda controlarea propria, adeca se se intrebe invetiatoriulu pe sene ce efeptu a produsu propunerea sa, si comenda, ca invetiatorii se-si culéga cateva tème din vietia practica pentru fie-care operatione din calculatiune pana la conferinti'a venitorie. —

Presedintele propune se-se iee in pertractare punctulu din urma din programa, care suna: „Ce amu potea face din partene, ca baremu pe venitoriu se inlesnimu elaborarea unui planu de invetiamentu pentru scólele populare?«

Petri propune: Ca se potemu face acesta fie-care docente se porte unu diuariu, in care intru-o rubrica se-se insemne óra propunerei, in alta obiectulu, materi'a si bucat'a ce s'a propusu din ea, in a trea rubrica metoda si a 4-a rubrica se fie destinata pentru observatiuni pedagogice.

Propunerea acesta casiuna multoru invetiatori neplacere, unii se escusau, ca astu-feliu li se rapesce totu tempulu nereamanendule pentru economia nemica, altii se escuseu ca nu au salariu; altii in altu chipu. O disputa lunga si unu murmuru se esca de aci, panacandu presedintele chiama conferinti'a la ordine si dice ca scie ca are a face cu invetiatori si nu cu economi. La rogarea notariloru propunerea se pune la votu. —

Se primesce cu majoritate absoluta, fiindu numai doi votanti contra.

In urma Petri propune ca se se preférezze din obiectele propunerei cele mai necesari si anume cititul, calculatul si scrisulu, si numai in impregiurari pré favoritoare se se estenda propunerea la alte obiecte.

Se primesce.

Presidiulu propune defigerea terminulu pentru conferinti'a venitorie.

Conferinti'a defige de terminu a doua diumetate a lunei lui Octomvre anului 1865 in Naseudu.

Dupa acesta Presidiulu in o cuventare scurta si meduvósa multiemesce membriloru conferintiiei pentru portarea cea buna, ce au observatu-o in decursulu conferintiiloru, pentru zelulu si deliginti'a invetiatoriloru in implinirea oficiulu, si indémnna, ca in venitoriu se pasiésca cu zelu si energia si mai mare intru educarea si invetiarea mladitiloru tenere loru incredentiate.

Multiemesce mai in colo notariloru insarcinati cu ducerea protocolulu si dlui Petri, care a fostu factorulu principale alu acestei conferintiie.

Intru salutari, de a se vedea la Naseudu la venitorile conferintiie, membrii conferintiiei se de-partu pe la ale sale, conferinti'a se inchide la una ora dupa amédiedi.

Sangeorgiu 2. Augustu 1864.

Dela búcuri'a scolariulu de a invetiá aterna mai cu séma succesulu invetiamentulu. Cum e de a se ajunge?

Bucuri'a de a invetiá e placerea si amórea scolariulu in si catra invetiatura. Ea se cunosce prin ochiulu vioiu, prin fétii'a vesela prin tinerea incordata a corpulu si se pare cá o atentiune ne'nterupta asupra invetiatoriulu si a propunerei lui. Se arata mai de parte prin nisuinti'a scolariulu de a acceptá cele propuse, de a lucrá iute si bine temele, de asi latí cunoscintiele sele din indemn propriu, si apare apoi cá unu dielu fierbinte pentru cultur'a s'a spirituale.

Cumca dela bucuri'a scolariulu de a invetiá atérna mai cu séma invetiamentulu, mai nu e de lipsa a aminti. Fia-care omu venitu la pricepere scia ce greutate e a sevírsi unu lucru fora voia si cu desgustu, si totusi le póte invinge. Ce se póte asceptá de la activitatea unu copilu debilu, decá-i lipsesce placerea si amórea? In orice scóla unde lipsesce bucuri'a de a invetiá, nu se póte sperá nice unu progresu. Copii síedu trandavi pe lavitie, cauta indiferinti inaintea s'a sau in diosu, nu suntu atenti la propunerea invetiatoriulu, se joca cu manile, se ostenescu de tempu lungu si ascépta cu mare placere numai momentulu candu se scape din scóla, candu apoi li se reintórce éراسi vóiis'a copilarésca. Ei respundu scurtu, incetu, ne sicuru ba uneri nu respundu nemicu, si se intindu intro parte si intr'alta. Lipsescu de scóla sub feliurite proteste, vinu pré tardiu, 'si, uita candu un'a candu alt'a acasa, nisi facu temele sale, nu-si invetia lectiunea, seu o invétia numai pe diumatate séu numai catu o potulu invetiá de frica. Atari inprejurari descépta pe incetulu neplaceri in parentii loru, mai cu séma in aceia caroru nu le jace la anima scól'a, cari pentru aceea ne grige cu atátá mai multu frecuentarea scólei copiiloru loru pe catu mai multu se intrarmedia in contra scólei cu in-putarea: »ca nu invétia nimic copilulu meu.«

Nu e nece o mirare, daca si invetiatoriulu se schimba in posomorire, carea apoi séu-lu face indife-

rentu, ne mai interesanduse de succesulu si de progresulu ce trebuie se faca cu copiii, séu tienandulu totu maniosu si aprinsu asiá in catu se incepe invetiamentulu totu cu inputari si se finesce cu crudimi; desbinarea, intre invetiatoriu si intre scolari si parenti, vine totu mai mare, pana candu tienerea de scóla si mergerea la scóla devine cu totul nesuferita.

Acestea predicandule, se nasce intrebarea: cum se póte nasce in copiii placere de a invetiá?

Cerintiele necesarii jacu in invetiatoriulu insusi.

Nu se póte negá, ca ici séu colo in unele scóle suntu pré pline clasele de copiii, promovarea pré currenda in clasa mai inalta, prea mult'a materia de invetiatiu, seraci'a, prin carea de multe ori se negrige tinerimea, suntu piedeci, cari nu numai cá nu produc unu indemn si placere de a invetiá, ci inca pre celu ce e-lu amerintia a in sterge cu totul. Se trecemu dara peste aste piedeci, caci ele nu se potu radica din partea invetiatoriului; in sa esperinti'a ne spune cá chiaru si in atari inpregiurari, candu se afla astfeli de piedeci invetiatoriulu totu pote sterna in elevii sei placerea de a invetiá intrunu modu surprindiatoriu, numai se fia ceea ce trebuie se fia.

Se numeramu cerintiele principale, prin care se póte sterna in scolari placerea de a invetiá. —

Cerinti'a prima e: amórea si stim'a, ce debue sa si-o cascade invetiatoriulu si inca dela prim'a intra 2 a elevului in scóla.

De ar' fi prunculu, intrandu in scóla, catu de nedesvoltatu in puterile spirituali, un'a totusi simte — si adeca amórea binevoitória cu care se intémpina si se tratéza.

Necesitatea de amóre e innascutu in tr'ensulu. Simtiulu acestei-a e desceptatu deja prin amórea sacrificatória a parintiloru, mai vertosu a mumei. Catu e de micu, vede si pricepe, cine lu iubesc si care-i vrea binele. Amórea invetiatoriului descépta contramoru in pruncu séu elevu, si acést'a produce incredere in si catra invetiatoriu, de unde apoi atarna tóta siguranti'a activitatii cestui din urma.

Caci copiii cari-si iubescu pe invetiatoriulu loru, cercetéza scól'a bucurosu si cu placere, le place a fi langa invetiatoriu si se tinu de elu cá de unu parinte adeveratu. Se silescu ca sa nu remana de scóla ori sa vina tardiu, róga si silescu pe parinti, de multe ori inca cu lacrimi, cá sa-i lase la scóla.

Astfeliu de copiii se afla intr'o situatiune fericita si binecuvantata, ce prin cosciinti'a ca invetiatoriulu me

iubesc, inca cresce si se naltia. Acésta pusetiune placuta togma produce voi'a si bucuri'a de a invetiá lu impintena necontenitu, invinge nestatornici'a unui tineru si lu face simtitoriu spre ori-ce impresiune placuta. Totu odata p'nu astfeliu de scolari indestulirea invetiatoriului mai pre susu de tóte; se silescu asi-o cascigá diu tóte puterile; deaci vioitate, atentiunea incordata, diliginti'a emulatória, si deprinderea loru ne'tre-ruptu si nefatiga.

Amórea si-o cascade in sa invetiatoriulu candu se desbraca de tóta patim'a, de tóta restirea inspaimantatória in traterea cu elevii, si aréta o intieptiune si asiadiara cuviintiósá, paciintia tare si indulgentia binevoitóre, precum si o participare sincera intru tóte faciá cu elevii sei.

Inse acésta indulgentia, bunavointia si participare sa nu dogenereze in molestia, in sentimentalitate. Este bunavointia falsa, care lingusiesce, se da dupa capriciele loru, trece erórele cu vedérea si se dejoscesc la glume necópte. Ast-feliu de bunavointia nu lucra dupre principie, ci dupa pareri esitu din nesocotintia si din capricii usióre si schimbatióse, se stapanescu si conducu de impresiuni sentimentuale séu chiar' si din privintie egoistice catra copiii mai avuti mai de frunte séu altmentrea mai placuti si dragalasi, de unde apoi se nasce partinirea si preferarea unor'a faciá cu instrainarea, recéla si vetamarea aretata catra altii. Prin acést'a in sa se perde stim'a, iubirea si increderea catra invetiatoriu. Adeverat'a bunavointia e mai multu uniforma, fara partinire, consecenta, asiá, incatu fia-care elevu póte simti si vedé, ca, pe lunga tóta amórea aretata, totu deuna se implinesce si debue sa se asculte si faca voi'a invetiatoriului. De ici apoi provine superioritatea spirituala a invetiatoriului, autoritatea lui — stim'a, fara care in timpulu celu mai scurtu aru fi merulu de jocu alu scolariloru sei.

Stim'a acést'a e tributulu meriteloru sale. Si si-o póte cascade cineva numai prin iubirea oficiului seu si prin fidelitatea catra acel'a. Din ceea se nasce bucuriá, din césta consciintiositatea de a si implini chiamarea cu scumpatate. Acést'a incepe cu bucuria si voiá lucrulu dilei, nu lasa nici unu minutu ne intrebuintiatu, si copiii neocupati, in totu timpulu i ocupa, nu suferé jenevirea si trandavi'a ori alte necuviintie grosolare, ci luminéza singuru cu zelu, punctuositate si rabdare dandu prin acést'a esemplu viu si insufletitoru eleviloru sei.

Invetiatoriulu, care are amórea si stim'a scolariloru

sei, face multu chiaru si in cele mai nefavorabile impregiurari. Sufletele micutiloru lui sunt ale sale, de elu se lipescu, voiosi si bucurosi primescu tóta impresiunca ce o aface asupra-le; invetiarea e pentru densii placere, totu pasiulu facutu le casionéza bucuria nóua, invetiatoriu si scolari emuléza unulu cu altulu — invetiatoriu in bucuria de a instrúá si cesti-a in de a primí si invetiá.

A dou'a cerintia e modulu si feliulu cum instrúéza invetiatoriu. Instruarea insasi debue sa descepte si se ajute a tiné bucur'a de a invetiá. Deci e loculu dara a atinge si a aduce in memoria insusirile unei astfelu de instruari.

Instructiunea debue sa fia intuitiva caci: „Intuitiunea e temeulu a totá cunoscinti'a.“ Din ce se silesce invetiatoriu mai multu a invederá instruarea s'a, cu atatu descépta mai multu interesulu si placerea, cu atatu mai mare succesu are invetiamentulu si cu atatu mai afundu si intentive remanu impresiunile acelu-asi. De aci vine insemnatatea cea mare ce a are intuitiunea obiecteloru, si in lips'a acestor'a, a modeleloru, intipuiriloru, descrieriloru, depingeriloru, asemenariloru si naratiuniloru in sfer'a instructiunii. Ele escitéze si sustinu atentiunea, descépta interesulu pentru ori-ce lucru si usuréza priceperea lui, facu obiectulu interesantu si placutu, si prin acésta aprindu in scolari nemidlocitu bucur'a de a invetiá.

Insa cá totusi sa nu slabésca puterile tinerele, si sa se nasca neplacere si necuragiu, e necesariu, ca instruarea sa fia potrivita si acomodata puteriloru tinerele a le eleviloru. Potrivitu e invetiamentulu, candu se lega si continua la cunoscintiele si desteritatile cascigate, prin urmare dela cunoscute la necunoscute, dela usioru la mai greu, si prin acést'a puterile spirituali sa descépta treptátu. Elu e potrivit candu tóte se esplica chiaru, tóte se arata catu se póte de usioru de coprinsu, totu odata ocolindu ingreueria pré mare a scolariloru. La tóte insa pune o basa buna in cele elementare, nu se grabesce cu nemic'a, repetéza si eserceza cele invetiate, petrunde in intielesulu celu adeveralu alu acelora, pune in legatura cele invetiate cu viéli'a practica si intaresce pe incetulu pe scolari in invetiarea de sine singuri — activitatea propria.

Aci se cere insa o propunere fórté atragatóre, o propunere ce se nasce din participarea adeverala, propria si via a obiectulu, o propunere chiara, acurata si viua ce curge liberu, cu placere si siguritate din gur'a invetiatoriu. Caci ce e nechiaru, cercursive si

secu, nu produce nice o intiparire asupra omulu crescutu, cu atata mai pucinu asupra copilulu. —

Deca cumva se nasce óre-care ostené'l'a atunci invetiatoriu schimba form'a propunerei; pause scurte, exercitii cu manile, istorióre, poesii, gacituri, suntu midloce fórté nimerite pentru recreare. Afara de aceea cauta a desceptá, intrunu modu ascunsu, semiulu emularei prin o lauda amasurata, séu prin increderea ce o arata cei diliginti si prin facerea a fi atenti cei mai marisiori la insemnatatea si necesitatea obiectulu ce este de invetiatu.

Fiindu ca capacitatea scolariloru si impregiurările esterne ale acelora inca suntu diferite, asiá trebue la invetiamentu cá se iá in bagare de séma maioritaea scolariloru. Aci trebue invetiatoriu cá pe cei mai priceputi sei inimeze, ér' pre cei mai dabili sei ajute. Deca invetiamentulu se va intocmi dupa bazele aratate, nu e de indoitu cá scolarii vor' fi plini de bunavointia si atragere catra invetiatoriu, plini de placere si amóre pentru scóla si pentru invetiare. Unu atare invetiamentu aprende in cele mai interne — si casciga facultatile copilaresci si produce in scóla unu locu alu celei mai vii desvoltari spirituali.

A trei'a cerintia e o metoda buna. Ea usióréza invetiaceulu invetiarea, invetiatoriu instruarea si le tine legate pe ambele aceste intr'o activitate potrivita reciproca.

Fara sa ne lasamu mai afundu, insemnamu, ca prin o metoda buna se descépta atentiunea scolariloru, se sustine si incordéza, esercitéza, pe catu se póte in scól'a poporala, puterea cugetarii in scolari, ocupa tóte puterile spirituali si inainteza activitatea propria. Prin unu modulu bunu vine invetiatoriu curendu la cunoscinti'a, cum si cati dintre scolarii lui i-au cuprinsu instruarea lui, precum unde si cum are se ajute si inimeze? Invetiá a cunósce darurile eleviloru sei mai de aprópe, si acést'a lu silesce apoi a tratá unu obiectu, acum intr'unu tipu, acum intr' altulu, dupa cum lu afla mai potrivit pentru cuprinderea si priceperea eleviloru sei. D' aici urméza fara indoela ca si o metoda buna e recerintia neaparata spre a escitá si naltia bucuria eleviloru la invetiatura. Caci din ce va fi metod'a mai buna si acomodata, cu atáta mai siguru vá influintiá asupra eleviloru, si cu atata e mai sciutu ca vá cresce si se va legá si participarea acestor'a la invetiamentu.

O insemnatate destinsa au la o metoda buna si „intrebările“ invetiatoriu date scolariloru. Despre intrebare se dice: „Unde invetiatoriu intréba po-

trivitu si bine, copii respundu iute, veselu si nimeritu; acolo e adeveratulu locu de activitate spirituala pentru tinerimea studiösa, avutulu campu plinu de sperantia pentru desvoltarea spirituala. Aci nu e locu pentru mehanismulu mortu, nici oca siune spre rasipire si ne atentiuone. Invetiatoriu si elevi sunt uniti intr'o activitate vivace, ce aduce pentru ambe parti placere si bucuria.

A patr'a cerintia e o disciplin'a buna scolara. Mai antaiu e necesariu a introduce si sustine o ordine buna. Töte la timpulu si loculu seu, in ordine naturala. Unde lipsesce acösta ordine buna si tare, intra perderea de timpu si alte impedecari. Aici jace simburile rasipirii, negligerii si nepasarii, prin care bucuria de invetiatura de siguru ca nu naintöza nici sporesce. Deci e necesitate imperativa, cá invetiatoriulu sa tina, cá elevii sa vine la timpulu seu si sa-si ocupe locurile cuviintiose, sa nu aduca nici mai pucine nici mai multe lucruri decatu le suntu pentru aceea data necesarie. Invetiatoriulu sa se silöasca, ca instructiuonea se incöpa si fineze la timpulu seu, si cá toti scolarii sa-si aibe ocupaciunea loru terminata. Tina strinsu, cá libelele,esercitiile si scriptele sa fia curate si esacte, deprinderile revediuete regulatu si indreptate totu deun'a. Invetindu si indatinandu pe elevi la o astfelu de ordine, se cere sa fia insusi in persöna o mustra de ordine. Sa nu sufere nimicu in scöla, ce nu se tine de scöla si póte impedecá atentiuonea; pe mas'a si in lad'a lui dominöza cea mai frumösa ordine, si cea mai mare curatiania, ca se póta face atatu in scöla, catu si in totu edificulu cea mai placutu impresiune. Astfelu de ordine produce in curendu si in elevi placere si-i aduce la o activitate regulata, ba influintiadia pana chiaru si in cas'a parintiesca, impintena diliginti'a, produce si maresce bucuria spre invetiatura. Cu acösta ordine se léga si liniscea potrivita inprejurariloru pe timpulu instructuarii. Prelegerea se incepe prin urmare numai candu s'a alinatu totu sgomotulu; toti elevii sunt ocupati; nici unulu nu vorbesce ne chiamatu seu siöptesce altui-a. Pe candu invetiatoriulu depe loculu seu mai naltu i-i inspectiöneza, sunt toti incordati la cuventulu lui, seu se ocupa cu lucrurile loru. In liniscea acösiä esteriöra a activitateä interiöra ocupata, si acöst'a e liniscea cea adeverata si binecuventata, prin care scolarii sunt aparati de neateniuone, risipire si neactivitate, din contra, plini de placere si zelu, facu progresele dorite. O tacere in sa care nu provine din participarea la instructiuone, ci mai multu din frica, seu chiaru si din tran-

davia si moliciune spirituala esita, e tacerea de mörte a desvoltarii spirituali.

Aste-su recerintiele spre ajungerea bucuriei la invetiatura. Intru adeveru se cere cam multu, ce nunumai multoru buni, ci chiaru si förte buni invetiatori sunt grele. Betranetie, bolitiune, grigi apasatorie, alte asupreti casnice si alt. s. alt., potu se impla spiritulu si inima cu posomorire intristare, pe cari adeverat'a, vioi'a si vivacea activitate de instructoru nu le póte invinge. Insa atunci sa avemu naintea ochiloru, ca facemu o eröre ne ertatu lasandu se sufere elevii cei nevinovati prin supararea si neplacerea nöstra. In o singura öra de acestu felu amu stricatu cu multu mai multu decatu s'ar' puté direge, nu sciu in catu timpu. Stapanirea si lapadarea de sine sunt virtuti, pe cari le cere evangeli'a dela totu crescinulu, si cu atät'a mai multu dela unu invetiatoriu, crescatöriu si instructoru. Si se scia ca chiaru in invetiamentu si instructiuone aducu aceste virtuti cele mai vederate lucrari si folöse. De cate ori se intempla de merge invetiatoriulu zelosu si consciintiosu intre scolarii sei cu anim'a posomorita si apasata, dorindu, ca sa tröca catu mai curendu örele aceste pentru elu grele; in sa dupa vre-o câteva minute se sinte mai usioru mai asiadiatu. In suti iriteza in catva pe scolari, cari cu sufletu cu anima i suntu aplicati, scolarii öra influintiadia asupra lui prin atentiuonea, participarea si cupiditatea de a invetiä si — in urma binecuventata örele cele inspaimantatöre din duplulu cascigu: usiurarea si inseninarea-i propria, cum si progresulu eleviloru sei. O de s'ar intempla o astfelu de influintiare reciproca binecuventata de multe, de multe ori in activitatea unui instructoru!!

M.

Unu tractatu despre crescerea adeveratu crescinösa a tenerimeä in scöl'a populara.

E de comunu cunoscutu, cumca, de la adeverat'a crescerea a tenerimeä atarna fericirea intregului poporu. — Dovada la acöst'a ne suntu multimea de esemple din istoria omenirii, carea fara partinire ne arata inceputulu, vietia si sörtea fie-carui poporu in deosebi, de aicea se nasce dar' intrebarea, ca care ar' fi, si trebuie sa fie adeverat'a crescerea a tenerimeä, pre care s'ar' potea intemeiä adeverat'a fericire a intregului poporu?

Adeverat'a crescerea a tenerimeä nu e, nici póte fi alt'a de catu cea crescinösa. —

Caci pre cumu ochiului i lipseste lumin'a pentru de a i-se intari puterea vederii; togma asia e si cu

sufletulu omului, lumin'a in sa din care sufletulu póte si trebue sa cunoasca adevverulu e de doua feluri, cea din tainu este a sa proprie si in sa-si firea sufletului in-nascuta adeca: mintea, cea de a doua este afara si mai pre susu de elu adeca: d-diésc'a descoperire.

Numai in acest'a depre urma lumina, care e lumin'a deésc'a, se potu dar' aflá principiile cele mai adevverate, despre crescerea cea adevveratá a sufletului omenescu, si adevverat'a loru aplicare va da la tempulu seu aceea fiintia, carea va fi dupa chipulu si asemanarea creato-riului ei. -

Prin acest'a nu e nici de cumu dísu cumca prin-cipiele de educatiune (crescere) ce resultéza din un'a tainte sanatóse ar fi de esilatu, ci numai ca acestea trebue subordonate celorualte.

Deci pentru cá acésta lumina cerésc'a se nu si móe razele s-ale prin intunereculu mintei omenesci, prove-dinti'a intemeia unu institutu, prin unulu nascutu fiijulu seu, in care si prin care omulu sa se nutrésca sufle-tesce, si sub a carei conducere se póta omulu mai de grabu ajunge la scopulu seu, care nu e altulu, decatu dobandirea fericirii cei temporale si eterne.

Acestu institutu, pre care 'l numimu „beserica,“ priimá, dela d-lu nostru Isusu Christosu, misiunea de a invetiá si a cresce tóte póporele; Un'a parte conside-rabile din aceea insarcinare a mentuitoriului, au pri-mitu cu beseric'a si scól'a.

Scól'a asiá dar' are de a primí in sinulu iei pre tenerele suflete a le prunciloru, pentru de a pune in trenele fundamentulu spre ajungerea susu disului sco-pu; mare si inalta misiune are scól'a, si pre catu acesta misiune e de frumóse si de innalta, pre atata e si de grea, dupa cumu acest'a o marturiseste chiaru si ma-rele parente si invatiatoriu a lu lumii Ion Gura de auru dicandu:

„Multu pretiuescu pre unu pictoru sau pre unu sculptoru si in fine pre ori si ce artistu alesu, mai multu de catu pre toti acestia in sa, pretiuescu pre a-cel'a ce scie cresce sufletulu,“ caci pre cumu i-si de-fige pictorulu seu ori si ce artistu in lucrarea s'a unu scopu, pre care voesce alu ajunge, si i-si alege unu idealu pre care cugeta alu imitá; asemenea acestuia e si crescatoriulu sau invetiatoriulu, cu aceea deosebire numai ca scopulu si idealulu aceleia e supusu pface-rii si periciunei, pana candu scopulu cestui din urma e celu mai innaltu, adeca d-dieu, si idealulu lui celu mai perfectu adeca Christosu.

Artistulu i-si incórda mai de parte poterile s-ale

spre afla midilócele, ce l-aru duce mai de grabu la scopu, si prin care ar potea mai usioru imitá idealulu seu, catu si stof'a sau materia pre care are se o for-meze. Asemenea acestuia face invetiatoriulu dar' in intielesu cu multu mai innaltu, pentru ca midilócele de care se folosesce acest'a, nu sunt eschisivu numai re-sultatulu artei si a intielepiciunea omenesci, ci intre a-cestea se afla si midilóce de acelea ce suntu date chiaru de d-dieu, si materi'a pre care o lucra nu e o substantia supuse stricatiunei, ci e omulu celu nemuri-toriu adeca sufletulu.

Unu midilocu principalu spre a duce pe omulu mai de grabu si mai siguru catra scopulu seu este asiá dara crescerea sa in frica si dragostea catra D-dieu ce se cuprinde in deplin'a si adevverata predare a religiunei, despre care in spectialu se va vorbi aicea. —

(Vá urmá.)

Adunarea generala a Asociatiunii nationale pentru cultur'a poporului romanu in Aradu.

Aradu, 26. Octomvre. Adunarea generala de e-stempu a Asociatiunii nationale pentru cultur'a poporu-lui romanu, carea amesuratu statuteloru ar' fi trebuitu se se tiena in lun'a lui Maiu a. c., in sa pentru calami-tatea generala casiuata prin sécet'a din anulu trecutu s'au amanatu pre a 25. si 26. I. c., au pusu cetatea nóstra in misicarea inca mai mare decátu in anulu tre-cutu; din tóte pártile patriei acursa intieleginti'a ro-mana, si scirea cumca Prea veneratulu nostru episcopu romanescu Procopiu Ivacicovicu dupa indelun-gat'a-i absintia la congresulu si sinodulu din Carloveti-u se va rentórce, va deschide si va conduce in persóna Adunarea, si ca cei doi reprezentanti si barbati de in-credere ai natiunii la sinodu, dd. Andreiu Mocioni si Vincentiu Babesiu inca se voru infatisiá si voru dá desluciri despre starea cestiunii mitropoliei, se pare inca a fi avutu efeptulu seu.

Avemu se amintimu facandu indreptarea, ca d. e-piscopu nu Luni la amédia-di precum se asceptá, ci numai sér'a sosi in resiedinti'a sa, unde fu salutatú de o neumerata multime de conationali ai sei prin achia-matiuni entusiustece si de protopopulu localu prin o cuventare frumósa. Dintre notabilitatile romane s'au infatisiatu: cei mai tineri doi frati Mocioni — apoi D. Babesiu din Pesta, vice comitele Siorbanu din Oradea-mare, multi protopopi si deregatori din pártile Banatului si a Ie Biharei, ma si cáti-va oficiari imp. din Versietiu si Beserica-Alba.

Deschiderea Adunării s'a intemplantu ieri demanétia la 9 óre in sal'a cea mare a comitatului, care fu plina de ómeni. Episcopulu ca presiedinte primariu alu Reuniunii fu invitatu prin o deputatiune alésa si la intrarea sa in sala primitu cu viforóse strigári »se traiéscala« Parintele episcopu au accentuat in cuventulu seu de deschidere frumosulu si nobilulu scopu alu Asociatiunii si recunoscinti'a, ce natiunea romana detoresce prea bunului Monarcu pentru incuviintiarea acestui asiedia-mentu; la aceste cuvinte se scola tóta Adunarea si intona „Vivate“ intreite pentru Maj. Sa. La inchiarea cuventului episcopulu cu adenca condolentia aminti trist'a intemplantu, prin care inteiclu barbatu alu natiunii d. Andreiu Mocioni fu impedeatu de a se infatisiá la adunare, adeca prin mórtea cumnatei sale, Dionia Cernovici urmata domineca nóptea in Pesta, o intemplantu ce invescú famili'a in doliu si lovi cru- du mai vertosu pre nobil'a si pre stimat'a sotia a barba- tului populariu; episcopulu propusa o adresa telegrafica de condolentia, care se si decisa insarcinandu-se cu compunerea acelei'a-si d. Babesiu.

Dupa ce, la cuventulu de deschidere alu Episco- pului-Presiedinte, se rostira cuvinte de multiamire din partea dloru Dr. Maniu si judele cercualu Vas, se trecú la ordenea dílei si se gatara in tempu de 3 óre o multime de obiepte de insemnetate. Multe desbateri nu se facu in aceste adunari, si anume din cauza, ca e datena in conferintie preliminarie mai nainte de sie- dinti'a a desluci tóte, încátu se póte si ale precisá. Aceste conferintie private insa atátu ieri mai nainte de siedinti'a prima, cátu si asta-di inainte de a dóu'a sie- dinti'a publica — s'au tienutu pana tardiu nóptea, ma unele chiaru si pana la mediulu noptii si au fostu intr' une-ori fórte viue.

Aru fi prea multu a atinge aici tóte câte s'au per- tractatu si decisu eri si asta-di in adunarea generala; din asta cauza ne marginimu la obieptele cele mai in- semnate.

Dupa reportulu directoriului Asociatiunii numerulu membriloru se urca la 1200.

Vice-presiedintele primariu canoniculu Nagy, si-au tramisu resignatiunea motivata, carea fu primita si in loculu lui fu alesu de Vicepresiedinte primariu, alu doile Vicepresiedinte, consilariulu de curte Popa, éra de alu doile Vicepresiedinte vice-comitele din Biharia Siorbanu, amendoi cu unanimitate.

Babesiu raportá despre primirea prea gratiósá, ce a aflatu la Maiestatea Sa deputatiunea primei adu-

nari generale din a. tr. insarcinata cu predarea unei a- drese de multiamita pentru prea 'nalt'a incuviintiare a Asociatiunei; raportulu acest'a se luá spre sciintia intre entusiastece »se traéscala« pentru Maiestatea Sa.

La capetulu ordenei dílei propusa Babesiu in nu- mele si la insarcinarea familiei de Mocioni unu con- cursu pentru celu mai bunu opu istoricu *) scrisu in stilu poporalu si scurtu „despre sórtea séu despre ori- ginea, decadinti'a si re'nviarea natiunei romane in o- rientulu Europei si mai cu séma in Austria,“ — care opu se aiba de scopu, a constatá, ca natiunea acést'a, pe langa tóte midilócele de apesare indreptate in contr'a ei in seculi multi, totu-si traesce si e in desvoltare na- tiunala, si ca acestu procesu de desvoltare alu ei, nu se póte opri.

Disertatiunea, carea are se formeze programulu la acestu opu, e de o insemnetate si estensiune fórte mare, si sperámu a o impartesi lectoriloru nostri cátu mai curendu.

Cá pretiu pentru opulu ce se va aflá mai bunu, s'au propusu 100 de gálbeni imperatesci, cari, pentru crutiarea fondului Asociatiunei, s'a obligatu famili'a de Mocioni a-i plati. — Propunerea fu salutata si pri- mita, firesce, cu insufletire in tóta estinderea ei si di- rectoriulu s'a insarcinatu a o publica fara amanare.

In siedinti'a a dóu'a de asta-di, in carea asemene presiediú eppulu, s'au ascultat referatele comisiuniloru denumite ieri pentru esaminarea socóteloru, pentru proieptarea unui preliminaru pre a. c. si pentru móde- ficarea punteloru defectuóse din statute, si apoi se face alegerea nóua personalului directiunei, in intielesulu statuteloru. Numai desbaterile privitóre la schimbárele statuteloru, au fostu ceva mai vie, si participara la ele mai cu séma H. Sa, d-lu comite supr. alu cotului Aradu Teodoru Serbu, apoi dd. Babesiu, Io- nescu, Dr. Maniu, Desseanu etc. Unu punctu principalu din modificarile concluse atinge mobilarea locului de adunare alu Asociat. dupa modulu Asoc. ro- mane Transilvane. — Raportulu despre socóte si pre- liminariu, 'lu dede dlu Ianculescu si din acel'a s'a vediutu, ca Asoc. despune intr' unu anu preste-o suma de 4—5000 fi. v. a.; erogatiunea cea mai mare ar formatu-o pan' acum ajutórele, ce le-au prestatu stu- dínțiloru lipsiti. Spre scopulu acest'a s'au determinatu pentru anulul scol. curg. 1000 fi. v. a.

In directoriu s'au alesu partea cea mai mare totu

*) Se póte ceti mai la vale in tóta estinderea lui.

acele persóne, cari au fostu si pan' acum in elu, ca membri noi se alésera: d-nii: consiliariu de curia Babesiu, advocatii Fogarassy din Lipov'a, Dr. Muniu din Lugosiu si Cosma din Beiusi. D-lu v.-comite cottulu Zarandului Dr. Hodosu, judele supremu de Oradea-mare Romanu si assesorulu cottsui din Aradu Misiciu. Adunarea generala s'a inchisu asta-di la 2 óre dup' amédia-di.

Atátu eri câtu si asta-di fu prandiu stralucitu la d. eppu. — Eri se tienù conferintia privata in caus'a metropoliei; Babesiu dede unele desluciri mai de aprópe despre pertratările tienute in caus'a acést'a si despre participarea eppiloru rom. si a barbatiloru de incredere la acele, cu cari s'au dechiaratu in totu respectulu fórté multiumiti.

Publicatiune de concursu

pentru unu opu istoricu, care se va premia cu 100 de galbeni imperatesci.

In adunarea generala a Asociatiunei romane natiunale din Aradu pentru cultur'a poporului romanu, tienuta in ¹³/₂₅. Octombrie 1864, DSa dlu comembriu V. Babesiu a propusu precum urméza:

Prea santite d-le episcopo, presiedinte!
Onorata adunare generala!

Insarcinatu de ilustr'a familia de Mocioni, ve rogu cá se-mi dati voi'a a vi face si a vi motivá — in numele si dupa planulu domniei sale d-lui Andreiu de Mocioni — o propunere, despre carea 'mi place a crede, cumca va aflá unu viu resunetu in tóte inimelle, ce batu pentru desvoltarea si progresulu natiunei nóstre. —

Asociatiunea acést'a a nóstra, domniloru, candu s'a urditu ea prin primii ei prea demni urdítori, a avutu de a dreptulu in vedere precum scimu, unu scopu mai multu marginitu, localu; dar' aflandu-se ea inca in dorerile nascerei, sentiulu comunu, esprimitu prin lips'a comuna si ajutatu de man'a sórtei — o a generalisatu.

A fostu se fia o reuniune a fratiloru nostri din orasiulu si comitatulu Aradului, unu felu de casina séu societate de lectura, cá multe altele asemene, dar' impregiarile au redicatu-o la insemnetate generala cu unu destinu maretiu si inaltu, facandu-o de faptoru alu inaintarii culturei natiunale romane preste totu.

Deci dara, domniloru, daca organismulu, statutele Asociatiunei nóstre au ce-va-si defepte, precum incepù a fi acést'a semtítu pretutindenii, — defeptele, scadiamintele acelea nu sunt de câtu consecintiele naturale

a le concéperii loru primitive, si cauta se ne adoperâmu a le delaturá câtu de curendu.

Ide'a s'a nascutu mica, surgintele ce picurandu prorumpé din munte, carele in sa de locu ce a resuflatu in lume, intempinatu de setea comuna numai de câtu 'si maresce cursulu, unde le lui devinu totu mai abundanti si prefacu in riu si torinte; desí albi'a lui erá croita numai pentru unu riurelu. Intei'a adunare generala, domniloru, ni a infatisiatu — dupa cum credu cá ni aducemu bine a minte, — tipulu ténérului torinte, cu o apa manósa, cristalina, portandu si nutrindu in senulu seu multe frumóse sperantie a le natiunei.

Daca pana acum din aceste sperantie, prea pucine si in prea mica mesura s'au realisatu, — daca ap'a riuului nostru — in locu de a totu cresce si a fructificá vaile si campiele, si a pune in misicare spiritele si a desfatá inimelle — ea a totu scadiutu, standu adese-ori aprópe de a secá, — caus'a, trist'a cauza cu totii o cunoścemu: cátra sécet'a morala si spirituala de pana aci, s'a insoçitu o séceta naturala infricosiata, carea a facutu se amortiéscá tóta aptivitatea si tendintia oménésca mai inalta. — Se multiamimu ceriului, ca ni-a scapatu cu viétia acestu frumosu institutu de acea infricosiata séceta!

Insa dloru, pe langa tóta mângaiarea nóstra, nu potemu a nu observá si semti, cumca — am remasu inderetu, si daca am vre se simu rigurosii, am poté dice ca — am perdutu unu anu intregu si mai bine din viétia Asociatiunei nóstre. Multu tempu e acést'a, domniloru, candu recugetâmu, câtu de scumpu este tempulu pentru noi, pentru o natiune de seclii scapatata, de seclii leganata in letargiculu somnu alu nepasării si nesciintiei; candu considerâmu si calculâmu: câtu avemu se facemu noi romanii pentru cá se ajungemu pre celelalte popóre ce de multu au apucatu inainte-ne pe calea culturei si a progresului!

Deci domniloru, in astu-felu de impregiurári, se 'ntielege de sine cumca e de neaperata, imperativa trebuintia, cá — de locu, fâra tóta amanarea se începemu, se ni desvoltâmu si incordâmu tóte poterile — unulu câta unulu si toti la o-lalta — spre a suplini aceea, cu câtu de unu anu si diumetate amu remasu inderetru.

Spre scopulu acést'a, — in crediendu-se domni'a sa dlu de M. deplinu, cumca zelulu celu cunoscutu si placerea spre sacrificie a poporului nostru peste totu si invetiatiiloru lui specialminte, nu va lasá nici un'a dintre frumósele teme comune si nemedu-locite ale Asociatiunei nóstre nerespeptate si neinaintate, — din parte-si

cu intențiunea de a ridicá si intemeiá védi'a Asociatiunei nóstre amesuratu inaltului ei destinu, si totu-deodata de a dá unu impulsu si nutrementu spiritelor celorlora insetate de studie natiunali, si peste totu de a aduce intr'unu sboru mai répede si mai potinte si curajosu sentimintele si tendințele natiunale, radimatu pre §-ulu 1. lit. d) din statute, — se afla indemnatu a se apucá de o tema ceva-si mai straordenaria si mai inalta, carea de multu tempu i s'a nascutu in sufletu, de multu tempu i ocupa spiritulu, si pentru carea de multu ascépta o ocaziune potrivita.

Onorata adunare! Scopulu celu adeveratu, principalu si finalu alu Asociatiunei nóstre — dupa cum trebuie se-lu cuprindemu noi acel'a cu mintea si cu ánim'a, si dupa cum se póte elu deduce si din esinti'a statuteloru nóstre — e, si cauta se fia:

desceptarea poporului romanu din somnulu nesciintiei si alu nepasării;

desceptarea, inaintarea si cultivarea sentiului moralu si natiunalu la poporulu nostru;

desceptarea, si punerea in lucrare, si conducerea poteriloru lui spirituale, — tóte aceste spre scopulu supremu alu umanității spre civilisatiune, adeca spre ajungerea si asigurarea prosperității morale si materiale.

Procesulu, lupt'a pentru acestu scopu, credu ca nime nu se mai indoiesce, cumca a inceputu; acestu procesu, acésta lupta decurge la noi, precum bine scimu si sentimu — in tóte sferele vietiei publice — de díecenii, si din dí in dí totu mai seriosu si cu mai mare intensivitate.

A cercetá prin ce fase a trecutu poporulu nostru de la cea mai insemnata epoca, de la desculecarea sa in Daci'a sub Traianu, — cum a in flóritu elu cá colonia italica, cum si prin ce a decadiutu elu, — cum a fostu elu adese prea aprópe de peritu, si — cum e renascutu elu cá natiune romana in orientu; cum a inceputu elu a se desvoltá, si cultivá, si realisá ca atare — in contr'a tuturoru celorlora mai rafinate intrige si celorlora mai ne-amice cercustári, — domniloru, ce studiu póte fi mai fromosu si mai interesantu pentru unu capu romanu ágeru, pentru o ánima romana zelósa, pentru unu condeiu romanu bine deprinsu! — si domnii mei, in tetapulu de fatia, in pusețiunea nóstra, in luptele nóstre spirituale, ce materia ar' poté fi mai démna de studiu, — ce studiu mai nutritoriu de sperantia, — ce sperantia mai incuragiatóre de inimele cele amice si descuragiatóre de sufletele cele ne-amice!

O drama mai minunata, mai marétia, mai interesanta, de cátu sórtea natiunei romane, — asiá credemu, ca n'a esitu din man'a creatorului. — O sórte mai grea, o esistintia mai amara, o proba mai lunga cá a romanului, abiá se póte se mai fie fostu ursita cui-va; si — din tóte acestea romanulu a esitu iuvingatoriu.

Cine se 'ndoiesce, deschida Istori'a, deschidasi ochii, caute 'mpregiurulu seu si — se va convinge.

Ordele cele selbatece si barbare, cele ce mai multu ca díece secli au trieratu crucisii si curmedisii tóte pártile Dacieloru; — ele au curmatu flórea coloniiloru italice, au cutrupitu cultur'a romana in orientulu Europei, au stensu viétu'a publica a poporului, au impilat acestu poporu nobilu si gloriosu — pana la pamentu, — dar' esistinti'a lui si consciinti'a lui romana, caracteriulu lui romanu — nu l'au potutu nemici!

Grecismulu, slavismulu, magiarismulu si intru cátuva si germanismulu. au atacatu de adreptulu spiritulu poporului; cele dintei, secli intregi i-au calcatu limb'a in picioare; i-au desnatiunalisatu terele si beseric'a, si nobilimea, si intieliginti'a, si tóta viétu'a publica, ma au inceputu a faurí planuri spre a-i desnatiunalisá pana si vetrele si familiile; dar' — tóte 'ndesiertu!

Intrig'a si netoleranti'a religiósa, proselitismulu muhamedanu, calvinii si iesuvitii — cu cele mai diavolesci medilóce, cu torture cumplite si cu mii de amagele rafinate s'au opintitu a-i surupá sentiulu si spiritulu celu moralu, consciinti'a cea curata; — multa si mare stricatiune i-a casionatu; — dar' — in fine — tóte 'ndesiertu!

Popórela conlocuitoare, unele ginti venite si primite la noi cu bratiile deschise, secli intregi au conspiratu asupra-ne, ne-au degradatu in propriile nóstre patrie. la sórtea de sclavi, ne-au despoiatu de tóte drépturile umane, ba chiaru prin legi si in fapta ne-au dechiaratu de morti si ingropati pentru totu-déun'a; — nu e elementu giuru in pregiurulu nostru si in mediu-loculu nostru, carele se se póta laudá ca ni-a fostu amicu, ca n'a lucratu ori intrigatu secli intregi in contr'a nóstra; — ceriulu si pamentulu se pare ca s'au intovarasitu in contra-ne, — dar' — tóte 'ndestertu!

Ce se dicu despre luptele, si intrigele, si suferintiele cele moderne; — ce despre sacrele incordári de poteri impreunate ale poporului si intieligintiei nóstre pre campulu faptelor, si alu politiceii, si literaturéii; — ce despre rarulu zelu natiunalu ce se manifestéza pre totu-indeni, despre imasant'a atitudine de caracteru ce observámu in tóte pártile locuite de romani?!

Romanulu, domniloru, că finiculu s'a ridicatu din mormentulu seu, si-a scuturatu de pre fatia cenusi'a rusinei, in carea l'a fostu ingropatu neamicii, si-a luat sborulu seu cătra destinulu seu celu inaltu, providentialu, — incetu, cu cumpetu, fâra ura si patima, fâra frica si sfiala. — Spiritele barbatiloru sei celoru mari, ale martiriloru sei — i-au defiptu si pregatitu calea; man'a provedintiei prin midlocirea barbatiloru sei celoru bravi si credinciosi 'lu conduce; — elu totu lup-tandu-se, si totu suferindu, pasiesce inainte pe vediute pre candu contrarii lui pe vediute repasiescu. Cine va decunósce, cine va cuteza a negá acestu fenomu minunatu — domniloru!

Éca-ve in scurtu schitiatu acea drama imposanta, acea combinatiune manina a provedintiei, carea cu graiu de tunetu striga si anuntia lumei:

Cumca natiunea romana nu e nimicivera in orientu;

Cumca procesulu desvoltarii si inaltarii ei nu se póte impededá mai multu;

Cumca inflorirea si marirea ei sunt asecurate prin conduit'a ei; prin urmare;

Cumca contrariloru ei, vediuti si nevediuti, domestici si straini, nu li remane, de cătu, cá se capítuleze inaintea geniului ei, si se-i caute si se-i cultiveze amicia; in fine

Cumca inaltulu regimu de statu are totu cuventulu si interesulu, si imperativ'a detorintia — de a multiumi acésta brava natiune, de a o sprigini si inaintá in sborulu si lupt'a desvoltamentului ei, si de a se — radimá pe ea!

In scurtu, onorata adunare, — unu opu literariu, o scriere istorica, carea intemeiata pre adevverulu trecutului si pre realitatea presintelui nostru, cu argumintele cele impunátore ale logicei si matematiciei — se redice si se impintine spiretulu si increderea natiunala pre de o parte, éra pre de alta parte se arete de desierte si se le descuragieze tóte tendintiele cele ne-amice indreptate in contra-ne — unu opu cá acest'a, o Istoria cum asi díce a destiniloru, séu a inceputului, decaderii si renascerii romanismului in orientu — scrisa intr'o limba cătu de populara si usioru de priceputu, intr'unu stilu dulce si melancolicu, acomodata anime romanului, cu o ortografia cătu mai simpla si usióra, tienendu ea cumpen'a intre legile fonetice si a le etimologiei, — asiá credemu cá ar fi fórte la tempu si de unu folosu si importantia enorma.

Asiá dara, domnii mei, ilustr'a familia de M. vi propune prin mine, ca onorat'a adunare generala a A-

sociatiunei nóstre, in sirulu aptivitatii sale presente se decreteze a escrie numai de cătu concursu pentru unu atare opu istoricu, socotesce cumca cá premiu pentru acel'a, o suma de un'a suta de gálbeni imperatesci ar' corespunde; éra apoi spre crutiarea fondului Asociatiunei pentru cele-l-alte multe lipse ale sale, illust. familia se oferesce a luá ea asupra-si pentru Asociatiune, solvirea acelei súme.

Dorinti'a acestei familie ar fi, domniloru, ca opulu ce v'a proieptatu, se nu fie prea voluminosu, pentru ca se nu fatigeze prea multu pre lectori. Totu-si in privinti'a acést'a nu voiesce a merge mai departe de cătu a-si esprime parerea. ca opulu acest'a se se cuprinda numai dintru unu tomu.

Catra acést'a, dorinti'a familiei de Mocioni ar fi, ca opulu de care e vórb'a, in partea sa precumpenitóre se se ocupe de tempulu mai nou, de procesulu renascerii nóstre natiunale, si anume de luptele, episódele, tendintiele, evenimentele politice, la cari au luat parte si generatiunea de adi, urmarindu elu cu o critica ne-partiala caracteriulu comportarii acelei-a, carele anume dela 1848, incóce, ca unu firu rosiiu se protrage prin toti pasii, si tóte mistcarile natiunii nóstre.

Asemenea i-ar fi dorintia, ca — de si opulu acest'a va trebui se cuprinda intréga romanimea din orientulu Europei, totu-si — fiindu pusetiunea, sórtea, luptele si suferintiele romaniloru din Austri'a — fâra indoiéla multu mai grele, mai interesante si importante, — de Istori'a si sórtea acestor'a se se ocupe elu specialminte.

In fine, dorinti'a ar' fi, ca opulu ce va aflá deplinu, corespundiatoriu si se va premiá, se se típarésca si respandésca prin onorat'a acést'a Asociatiune, spre cascigulu moralu si materialu alu Asociatiunei, care cascigu in tóta privintia póte se fie fórte insemnatu, daca magistratur'a acestei Asociatiuni va scí indemná si engagiá pre toti prédemnií membri a Asociatiunei lá cumperarea, respandírea, cetírea si apretiuirea lui.

Concursulu ar fi cá se se publice de cătra onorat'a Asociatiune cu modalitatea usitata in astu-felu de cásuri. Socotimu cá unu torminu de unu anu de dile nu ar' fi prea multu pentru tem'a de materia si insemnetatea mai susu atinsa; ba credemu ca daca pana la venitóreá nóstra adunare generala in ori-ce chipu s'ar' manifestá lips'a, terminulu de unu anu ar mai poté fi si prolongitu.

Programulu opului intentiunatu credemu cá s'a des-fasiuratu mai in susu destulu de chiaru; cu tóte acestea Ilustritatea sa dlu Andreiu de Mocioni va fi bucurosu

paratu a dá tuturoru acelor'a ce voru semti capacitatea si vor avé voi'a de a se apucá de acést'a lucrare, orice desluciri mai de aprópe si a li serví cu unele date si dócuminte, de a câroru esistintia prea putieni vor fi si sciindu.

Totu DSA 'si reserva pentru cea mai de aprópe adunare generala a face propunerile de lipsa in privinti'a barbatiloru ce vor avé a formá o comisiune din partea Asociatiunei spre a censurá si de judecá valórea opuriloru de concursu, si in privinti'a regulorulu de cari vor avé a fi condusi acei censori la functiunea loru.

Asemenea 'si reserva domni'a sa, a face la tempulu seu propunerile recerute si a pune premiele cuvenite pentru traducerea si típarirea opului celui premiata in limbele lumei mari si culte. —

Acestea din insarcinarea, si in numele, si dupa planulu domniei sale proponendu si desfasurandu, rogu din parte-mi pre onorat'a adunare ca incuviintiandu acést'a propunere, se binevoiesca a si luá la protocolu, si a insarciná pre onoratu directoratu cu neintardiata ei punere in lucrare.

Acést'a propunere primindu-se de câtra adunarea generala in totu cuprinsulu seu cu unanimitate de voturi si pe lenga manifestarea celei mai vie multiamiri câtra ilustr'a familia de Mocioni, pe temeiulu si in urm'a conclusului adunarei generale din aceea-si di sub nrulu 9, subsemnatulu directoratu escrie concursu pentru unu opu istoricu dupa programulu mai susu desfasuratu, incependu dela 1. Decemvre 1864, pe unu anu, cu acelu adausu, ca opurile de concursu curatu si legibilu scrise, si provédute cu o devisa, pe langa o epistola sigilita si provéduta cu aceea-si devisa, si in launtrulu seu cuprindiendu numele autorului, se-se tramita câtra acestu directoratu.

Datu din siedinti'a tienuta in Aradu in ¹⁷/₂₉. Opt. 1864, — amesuratu decisului Nr. 8.

Directoratululu Asociatiunei rom. nationale din Aradu pentru cultur'a poporulu romanu.

Protocolu,

ce s'a luat in siedinti'a Comitetului Asociatiunei trans. romane tinuta in 8. Novembre c. n. a. c. sub presiudiulu ordinariu, fiindu de fatia dintre membrii Comitetului: DD. Consiliari Dr. P. Vasiciu si Iac. Bolog'a, d. advocatu Dr. Ioane Nemesiu; apoi dintre membrii suplenti: d. consiliaru P. Dunc'a, dd. profes.

Zacharia Boiu, Ioane Popescu si Nicolau Cristea; apoi dintre oficialii Asociatiunei: Secr. II. I. V. Rušu, casierulu Const. Stezariu si controlorulu Alesandru Bacu.

§. 66. Trecendu-se la ordinea dilei, Esc. S'a d. presiedinte presentéza starea casei Asoc. pe tempulu acestei siedintie, din carea se vede, cumca fondulu Asociat. dupa subtragerea erogatorulu facute pan' acum dela adunarea gen. tinuta in estu anu la Hatiegu in suma de 395 fi. 10 cr. — are in proprietatea s'a sum'a de 21,068 fi. 60 cr. v. a. — Se ia spre sciintia.

§. 67. Se presentéza contulu dela tipografi'a diecesana pentru tiparirea provocárilor date câtra membrii ord. ai Asoc., cari se afla in restantia cu tacsele prescise prin §. 6. din statute, pe anii 186²/₃, 186³/₄ in 1000 esempl.; pentru tiparirea diplomeloru iarasi in 1000 esempl., cum si pentru tiparirea acteloru ad. gen. IV. tinuta la Hatiegu, in 500 esemplare si brosiurarea acelor'a, in sum'a totala de 218 fi. 50 cr. v. a. —

Comitetulu decide esolvirea acestei sume dela cas'a Asociatiunei.

§. 68. Secretariatulu reportéza, cum ca amesuratu conclusului adusu in siedinti'a comitetului din 6. Sept. a. c. §. 53, a si espedatu pan' acum pe la dd. colectoru resp. pana 'n 300 de provocári pentru acei domni, cari se afla in restantia cu tacsele anuali, pre anii 186²/₃, 186³/₄ si anume: unii numai pe a. 186²/₃ ori numai pre 186³/₄, multi inse pre amendoi acesti ani, tramitiendu-se totdeodata ddloru colectoru si câte o lista despre d-nii membri, aflatori in restantia, alu caroru numeru preste totu, dupa estrasulu facutu din protocolulu membriloru, se suie pâna la 550. Totu cu asta ocaziune secretariatulu reportéza, cumca amesuratu conclusului din siedinti'a II, a adunârei gen. tinuta in estu anu la Hatiegu p. 15 pre la cei mai multi colectoru s'au tramisu si câte 10, ori 5 esempl. din actele adunariloru gen. I, II si III, cu regarea, cá sa le impartiésca pre la respectivii dd. membri ai Asociatiunei cu pretiulu defiptu din partea comitetului Asoc. in siedinti'a s'a din 1. Martiu §. 10. — Conclusu. Comitetulu ia spre sciintia acestu reportu, si esprime multiamita secretariatului.

§. 69. Aducendu-se inainte, ca cu ce pretiu sa se venda unu esempl. din actele adunârei gen. IV, tinuta la Hatiegu in a. e., care acum a esitu de sub tipariu: Comitetulu, decide: cá unu esempl. — ce costa din 5¹/₂ cóle- sa se venda numai cu 30 cr. v. a., care pretiu i se pare destulu de moderatu.

§. 70. Secretariulu aduce la cunoscinti'a comite-

tului, cum ca din partea venerabilului ordinariatu Mitropolitano s'a tramesu consemnarea protopopiatelor subordonate. Se ia spre sciintia.

D. vice-presedinte T. Cipariu tramete in priimirea comitetului Asoc., câte o brosiura din opulu intitulatu „Eszaknyugoti Dacia“ si az illosvai Romai állo tábor s'mü emlékei« ce le-a daruitu d. Carolu Torma pentru bibliotec'a Asoc. transilvane romane. Comitétulu priimesce cu bucuria acestu ofertu, si decide a i se aduce muliamita daruitoriului in numele Asociatiunei transilvane romane. —

§. 72. Secretariatulu reportéza despre sumele incurse la fondulu Asociatiunei dela siedinti'a din urma pâna la siedinti'a presenta, si anume: 20 fi. v. a. tacs'a de m. ord. dela 3 membri, si érași 4 galbeni tramis'i de d. Ales. Papiu Ilarianu, cá tacs'e anuale pentru dd. Sc. Falcoianu si Vasiliu Pop'a din Bucuresci pre an. 186³/₄. Se ia spre sciintia.

§. 73. D. membru alu Comitétului Dr. P. Vasiciu referéza in privinti'a concurselor intrate la comitétulu Asoc. pentru stipendie Asoc. publicate pre an. scol. 186⁴/₅, in urm'a decisiunei comitétului Asociatiunei, aduse in siedinti'a din 6. Septemb. a. c. §. 39, pre bas'a conclusului ad. gen. tînute la Hatiegu in 1—2 Augustu a. c. p. 15. — Din acestu raportu se vede, ca concurenti fura preste totu 39 insi, dintre cari ascultatori de drepturi 24, gimnastisi 13 insi, dela fac. filosofica din Vien'a 2 insi. — Comitétulu Asoc. luandu la seriósá esaminare testimoniele si documentele resp. ale concurentilor, si avendu in vedere conclusulu ad. gen. tînute in 1862 la Brasiovu p. VI cum si decisiunea comitétului din 1. Martiu an. tr. §. 19, dupa tenórea cárei'a, s'a statoritu, cá acei tineri studiosi, cari s'au impartasitu in anulu trecutu de vreunu stipendiu alu Asoc., sa se impartasiésca si pre viitoriu, prin urmare si an. scol. curente, déca si-au tînute calculii cei buni si au avutu portare morala corespundiátória, a aflatu cu cale a decide, cestiunatele stipendii sa se impartiésca in modulu urmatoriu:

a) cele 6 de câte 100 fi. v. a. destinate pentru ascultatorii de drepturi s'au conferitu tinerilor: Procopiu Laz'a juristu in III anu la universitatea r. din Pest'a; Ioane Nichit'a juristu in IV. anu, érași la r. universitatea din Pest'a; Gerasimu Candrea juristu in IV. anu, la academi'a c. r. din Sabiiu; Comanu Chicea juristu in II. anu, érași la academi'a c. r. din Sabiiu; Georgiu Rusu juristu in I. anu, la universitatea din Vien'a, insa cestui din

urma, i s'a datu pre langa conditiunea, de a-si tramite atestatulu de immatriculare; si lui Nicolau Olariu juristu in I. anu, la academi'a c. r. din Sabiiu. Cei patru d'antâiu au avutu stipendiu si in anulu scol. trecutu. —

b) Asemenea cele 6 stipendii de câte 50 fi. destinate pentru gimnastisi, s'au conferitu studintiloru: Ioane Micu si G. Muresianu, ambii in VIII cl. gimnasiulu din Blasiu, Aureliu Isacu in VIII. cl. la gim. c. r. de statu din Sabiiu, Zacharia Benn'a in VIII. cl. la gim. luteranu din Sabiiu, acesti'a au avutu si anul. trecutu, apoi lui Stefanu Torpanu studinte in VII. cl. gimnasia la Blasiu, si in urma, lui Ieronimu Gheaj'a studinte in VII. cl. la gimnasiulu luteranu din Brasiovu, carele a avutu si in anulu trecutu, i-s'a conferitu numai pre langa conditiunea, déca pâna la siedinti'a viitória a comitétului se va legitima despre progresulu si portarea s'a amesuratu conditiuniloru puse in concursulu publicatu din partea comitétului dto 6. Septemb. 1864. — Din contra se va dá lui Dionisiu Radesiu, studinte in VIII. cl. la gimnasiulu c. r. de statu din Sabiiu.

c) Cele dóue stipendie de câte 300 fi. destinate pentru ascultatorii de facultatea filosofica in Vien'a, s'au conferitu si pre an. scol. curentu, teneriloru: Ioane Dragomiru si Nicolau Popu; insa celui din urma (Nic. Popu), fiindu ca nu si-a tramesu resp. atestate spre legitimarea progresulu si a portarei sale i-s'a conferitu numitulu stipendiu numai sub conditiunea, cá pâna la siedinti'a viitória din Decembre, sa-si tramita la comitétulu Asoc. cerutele atestate, amesuratu conclusului adusu in siedinti'a comitétului din 6. Septemb. a. c. §. 39.

Cas'a Asoc. sa se poftésca a esolvi susnumitiloru stipendii ai Asoc. asemnatele stipendia pre langa cuitanti vidimate de resp. directiuni, care suntu de a se incunosciintia despre numele resp. stipendii. — Ér' cu privire la rogarea tenerului: Ioane Dragomiru, adresata presidiulu Asociatiunei, si pertractata in ast'a sieditiá a comitétului, cá adeca: pre langa stipendiulu anualu de 300 fi. si pre langa ajutoriulu de 100 fi., ce i s'a fostu aseannatu pre an. scol. trecutu 186³/₄, sa i se mai asemne inca alti 60 fi. v. a. pre an. scol. curentu, cáci altfelu n'aru poté subsistá:

Comitétulu decide: cumca nu se afla in pusetiunea a i poté asemná cerutulu ajutoriu de 160 fi. pre anul. scol. curentu (pre langa stipendiulu conferitu) — din causá ca nu póte trece preste sum'a preliminata de a-

dunarea gen. tinuta la Hatiegu in an. curentu, éra ajutoriu de 100 fi. datu pre an. scol. trecutu, i-s'a fostu asemnatu numai din prisosulu sumei preliminate de adunarea gen. pre anulu respectivu.

Cu acesteá siedinti'a comitetulu Asociatiunei transilvane romane se incheiá pre la 12 óre. —

Bar. de Siagun'a, m. p.

Presiedinte.

I. V. Rusu, m. p.

Secr. II.

Ministrulu si conducatoriulu aministratiunei politice a imp. reg. ministeriu de statu: d-lu Lasser, cu datulu 6. Maiu 1864, nr. 16570/1239 a intaritu

Statutele societatei pentru literatur'a si cultur'a romana din Bucovina.

Partea I.

Scopulu societatii si midilocenele ajungerii lui.

§. 1. Societatea se numesce: „Societate pentru literatur'a si cultur'a romana in Bucovina,” si are locul siederii in Cernáuti.

§. 2. Scopulu societatii este:

1. Latirea culturii natiunali, intarirea, spriginirea si desvoltarea ei in tóte ramurile sciintiale prin studii, prin elaborarea si edarea de opuri si de trataturi sciintiale, prin premii si stipendie pentru diferitele specialitati de sciintia, arte si alte asemene;

2. unu midilocu de inlesnirea studiiloru si unu centru de adunare pentru acei barbati, carii vreu se urmaresca ne'ntreuptu desvoltatiunea literaturii romane.

§. 3. Spre ajungerea acestui scopu vor sierbi de midiloce:

1. Contribuirile anuale de la diferitii madulari si darurile, ce incurgu de la binefacatori;

2. interesele de la fondulu societatii;

3. folosele, ce se voru cascigá prin tiparitu'u si vendiarea de opuri sciintiale si prin lucrarile deosebite ale madulariloru ei;

4. carti din tóte ramurile literaturii;

5. foie periodece;

6. convorbiri taletórie in direptiunea sciintiale.

§. 4. Localitatile societatii suntu in Cernáuti si voru fi deschise in tóta diu'a pentru madularii ei.

§. 5. Sal'a de cetitu va avé astfelu de cárti si de foie periodece in limb'a romana si chiáru si in alte

limbe, cari se voru aretá corespundietórie scopulu societatii.

Partea II.

Despre compunerea societatii.

§. 6. Spre a fi primitu cine-va in societate si ca conditiune de a deveni madulariu alu ei se cere ingeneralu unu caracteriu nepatatu. Societatea se compune din madulari fundatori, ordinari, corespundinti si onorari fára diferentia de natiune si relegiune. Toti madularii acesti-a voru primi câte unu documentu de legitimare. Pentru primirea cetationiloru ne austriaci ca madulari se cere invoirea acestui guvernulu.

§. 7. Madulari fundatori sunt acei, cari depunu societatii odata pentru totu-deun'a celu pucinu o suma de dóue sute de fiorini v. a.

§. 8. Madulari ordinari sunt acei, carii au dreptulu seu propriu, si platescu anualu celu pucinu doispre-dioce fiorini v. a. inainte in rate lunarie, trilunarie, semestrale séu pe totu anulu deodata. Oblegatiunea loru tine numai unu anu de díle, carea trece tacendu si in anulu viitoriu, daca nu si dechiara in scrisu esirea cu trei lune inainte.

§. 9. Madularii fundatori si ordenari au acele-si drepturi.

§. 10. Madulari corespundinti ai societatii sunt acei, carii se voru denumi de adunarea generale in urm'a propunerii unui madulariu nu voru plati tacse; se cere inse se fie barbati cu capacitate si inchinati scopulu societatii.

§. 11. Madularii onorari se denumescu de adunarea generale pe temeulu doveditu de capacitate, de inalte pusetiune si de alte merite personale. Ei nu sunt oblegati la contribuire.

§. 12. Veri-cine, care aduce societatii unu daru insemnatu se numesce binefacatoriulu ei.

§. 13. Societatea va avé unu sigilu, care va portá de inscriptiune numele ei, precum si o casa (visterie), unde se va pastrá averea ei in bani si carti de valoare, si va fi provediuta cu doue chieii.

Partea III.

Despre administratiunea societatii.

§. 14. Afacerile societatii se ingrigescu parte de unu comitetu anume, parte de adunarea generale.

A. Despre comitetulu societatii.

§. 15. Tóte afacerile societatii câte nu sunt rezervate adunarii generale, se ingrigescu prin unu comitetu alesu de adunarea generale pe câte trei ani din

midiloculú madulariloru fundatori si ordinari, din care comitetu, afara de presiedinte, vice-presiedinte si de secretariu, ese a treia parte prin sorti la finea fie-carui anu, si anume pana la finea bieniuului antâiu. Madularii cei existi prin sorti seu altmintrea, se suplinescu prin alegeri amesuratu §. 16.

§. 16. Comitétulu se compune din cincisprediece madulari, adeca: din presiedinte, vice-presiedinte, din secretariu si din 12 madulari, cari toti se alegu de adunarea generale si sunt realegiveri. Alegerea presiedintelui se intaresce de siefulu tierii.

§. 17. Comitétulu constituitu alege din midiloculu seu unu bibliotecariu, care este si archivariu, unu casieriu si unu controlorulu.

§. 18. In sarcinarea madulariloru comitetului este onoraria, numai secretariului i se asemna unu salariu anumitu de cátra adunarea generale.

§. 19. Comitétulu societatií va tiné regulatu in tóta lun'a câte o siedintia si in casuri intetitorie si de mai multe ori. Siedintia lui o chiama presiedintele societatií séu in lips'a lui, vice-presiedintele, carii si presiedu intr'ens'a.

§. 20. Decisiunile au numai atunci valere, daca sunt de fatia celu pucinu optu madulari. Comitétulu decide dupa majoritatea voturilor celor de fatia. Protocolele siedintielorulu au se se publice.

§. 21. Drepturile si detorintiele presiedintelui sunt:

1. de a conchiamá adunarea generale si a comitetului si de a presiedé intr'insele;

2. de a priveghiá, ca debaterile si conclusurile adunariloru se urmeze potrivit scopului si intereselor societatií;

3. de a representá societatea in afara in afacerile ei; inse in acele afaceri, cari ar produce obligatiuni a supr'a societatií, este presiedintele constrinsu la invoierea comitetului, si numai atunci vor fi ele obligatorie, daca chartiele acele vor fi subscribe pe langa presiedinte si de doi madulari ai comitetului, contrasemnate de secretariu si provideute cu sigilulu societatií.

4. Presiedintele póte asemná platí din banii societatií numai atunci, candu voru fi ele incuviintiate de comitetu, si deca chartia de asemnatura va fi contrasemnata de secretariu.

5. Impoterirea pentru ingrigirea afaceriloru societatií inaintea organelorulu din afara se subscrie de presiedinte si de secretariu.

6. Asemene se subscriu de presiedinte si de secretariu tóte documintele de primirea madulariloru in

societate, cerculariele si publicatiunile precum si protocoalele siedintielorulu adunarii generale si a le comitetului.

7. Presiedintele ingrigesce de esecutarea conclusuriloru adunarii generale si ale comitetului si ronduesce cercetarea casei din timpu in timpu.

§. 22. Vice-presiedintele suplinesce pre presiedinte in tóte drepturile si detorintiele lui, candu acest'a nu e de fatia.

§. 23. Secretariulu este pastratoriulu sigilului porta si contrasemnâza protocolulu siedintielorulu adunarii generale si ale comitetului, precum si scrisorile dia §. 21. — Elu este diretoriulu cancelariei societatií; elu póta protocolulu esibitelorulu si registratur'a; aduce la indeplinintia conclusurile siedintielorulu si ingrigesce pentru tóte recerutele curgatorie a le societatií si pentru stringerea venituriloru.

§. 24. Bibliotecariulu ingrigesce de inregistratur'a si pastrarea opuriloru, obieptelorulu sciintiale si a foierulu periodece ale societatií. — Elu póte imprumutá din obieptele incredintiate ingrigirii lui numai intre márginile instructiunii votate de comitetu.

§. 25. Casierulu incasedia banii societatií; póta socotéla despre densii si supune cancelariei list'a remasitiilorulu in fie-care luna. Elu pregatesce si substerne comitetului socotél'a anuale spre cercetare; elu este respundietoriu pentru casa si porta o chiae de la dens'a.

§. 26. Controlorulu are de a contrasemnâ tóte actele de socotéla, carile se tinu de casa societatií si póta a do'a chiee; elu este respundietoriu pentru casa impreuna cu casierulu.

§. 27. Comitétulu este constrinsu a se tiné intre márginile bugetului votatu de adunarea generale.

§. 28. De drepturile si detorintiele comitetului se tinu inca si urmatoriele:

1. a primí operate sciintiale trimise, si a le supune esaminarii;

2. a ingrigi pentru redigerea foiei periodece a societatií;

3. a justificá lucrarile sale prin raportu inaintea adunarii generale;

4. a primí madulari noi;

5. a eschide pe acei madulari, carii sunt condemnatu pentru o fapta defaimatória séu pentru lucrareloru improtiv'a scopului societatií.

§. 29. Societatea va edá o foia periodeca pentru publicarea afaceriloru sale si pentru latirea midilócelorulu inaintatória de literatur'a si cultur'a poporului romanu.

B. Despre adunarea generale.

§. 30. Societatea va tiné in totu anulu câte o adunare generale, si de voru cere impregiurarile si de mai multe ori.

Tinerea adunarii generale celu pucinu cu 14 zile inainte are se se faca cunoscuta c. r. guvernul alu tierii alaturandu-se unu programu despre obieptele de desbatutu, anumindu-se totu de o data timpulu si locul tinerii adunarii generale. Adunarea generale va constá din madularii ei fundatori si ordinari cu votu decisivu. Madularii onorari si corespundinti au intrare libera cu votu consultatoriu. — Conchiamarea adunarii generale se face in scrisu prin invitatiuni cátra fie-care madulariu séu se publica prin diarie. Loculu regulatu alu adunarii este orasiulu Cernautiloru.

Schimbarea locului o defige adunarea generale, inse numai acelu locu se póte alege pentru tinerea adunarii generale, unde se afla o diregatorie c. r. politica.

§. 31. In adunarile generali numai acei madulari fundatori si ordinari au votu, cari se infatisiedia. Impoternicirile nu-su ingaduite.

§. 32. Adunarea generale are drepturile si detorintiele urmatórie:

1. ea alege din senulu seu pe presiedinte, pe vice-presiedinte, pe secretariu, si pe ceialalti madulari ai comitetului (§. 16.);

2. ea otarese indreptariile pentru inaintarea si sporirea scopului societatii si pentru administratiunea averii ei;

3. ea decide a supr'a plangeriloru de neprimire ca madulariu alu societatii, séu de eschidere;

4. ea cercetéza socotelele anuale;

5. ea incuviintiéza bugetulu societatii pe anulu viitoriu;

6. ea prefige si decide salariulu secretariului;

7. ea defige sum'a de contribuire pe anulu viitoriu pentru toti madularii (§§. 7. si 8.);

8. ea decide asupr'a acelu pîre ale madulariloru cátra comitetu séu cátra ei intre olalta, cari se ivescu intre densii din caus'a societatii.

Aceste pîre se potu aduce la adunarea generale séu vorbalu séu in scrisu, inse subscrise cu numele pîrisiului.

§. 33. Adunarea generale decide despre modificatiunile propuse in statute, la a carora otarire se

cere diumetate dintre toti madularii ei fundatori si ordinari si dintr' acesti-a celu pucinu invoirea a $\frac{2}{3}$. Modificatiunile primite numai atunci voru avé valore, candu voru fi intarite de guvernulu statului.

§. 34. Concluserile adunarii generale numai atunci voru avé potere legale, daca va fi adunarea publicatu celu pucinu cu 15 zile inainte modulu aretatu mai susu (§. 30.)

§. 35. Tóte concluserile in adunarea generale, afara de casurile prevedute in §§. 33. si 38. se facu prin majoritate absoluta a voturiloru.

La egaletatea de voturi atátu in adunarea generale cátu si in siedintiele comitetului decide acea socotîntia, la carea se insotiesce presiedintele, de altmintrea pica acea propunere.

Defigeri generali.

§. 36. Drepturile si detorintiele madulariloru fundatori si ordinari sunt: ca ei se conlucre din tóte potterile spre spriginirea si inaintarea scopului societatii. Ei potu face la adunarea generale propuneri in acésta privintia, potu descoperi abusurile observate in ramurile administratiunii; au dreptu de initiativa si votu decisivu la adunarea generale daca vinu in persona; loru li se vendu opurile si foiele publicate de societate cu unu pretiu mai giosu.

§. 37. Fie-care madulariu incéta de a mai fi 1. prin mórte, 2. prin retragere si 3. prin eschidere.

§. 38. Societatea se desface prin otarirea adunarii generale numai atunci, candu voru fi de fatia celu pucinu $\frac{2}{3}$ dintre toti madularii ei fundatori si ordenari, si daca dintre acesti-a voru votá pentru desfacere celu pucinu $\frac{3}{4}$.

Averea in carti si obiepte sciintiale se va dá unui institutu nationale din patria: ceea-lalta avere inse va remané tóta inchinata scopului literariu si nationale alu societatii, si administratiunea ei se va ingrigi dupa otaririle adunarii, care va desface societatea.

Banii séu ori-ce alta avere inchinata de vre unu madulariu alu societatii anume pentru o ramura speciale a literaturéi si culturéi romane in Bucovina, vcr remané si de acuma inainte pastratí pentru acelu scopu spetialu, si administratiunea acestoru fundatiuni va urmá in intielesulu uricului de infiintiare potrivitv vointiei fundatoriului.